

Megmenekültek a szentesi térképek

Ott sorakoznak a szentesi galériában a kéziratos térképlapok, meg a mérés, szerkesztés, rajzolás korabeli eszközei is. A XVIII. századtól az ezredvégig követhetők nyomom a Kurca-parti település kartográfiai látványosságai. Sok minden leolvasható a megyei levéltár és a Koszta József Múzeum gyűjteményéből válogatott térképlapokról: az például, hogyan változtak a közigazgatási határok vagy egy-egy településrészt elnevezése.

A kiállítást rendező Rózsa Gábor mérnök-muzeológus szerint a szentesi térképeknek szerencsésük van. Résztint azért, mert a legrégebbiek is fennmaradtak a Károlyiak családi levéltárában. Ám az sem mellékes, hogy amikor a legtöbb térkép készült, Szentes megyeszékhely volt, ezen belül pedig vízügyi, vasúti és mezőgazdasági központ. E gazdag gyűjteményt pedig mindmáig megyei igényű levéltár őrzi. Mert a megyeszékhelyi státust elvették ugyan Szentestől, ám a levéltár most is az egykori megyeháza épületében működik. És ugyannott van a Koszta József Múzeum térképtára is, amelyet a látlatot megnyitó Rózsa Gábor hozott létre.

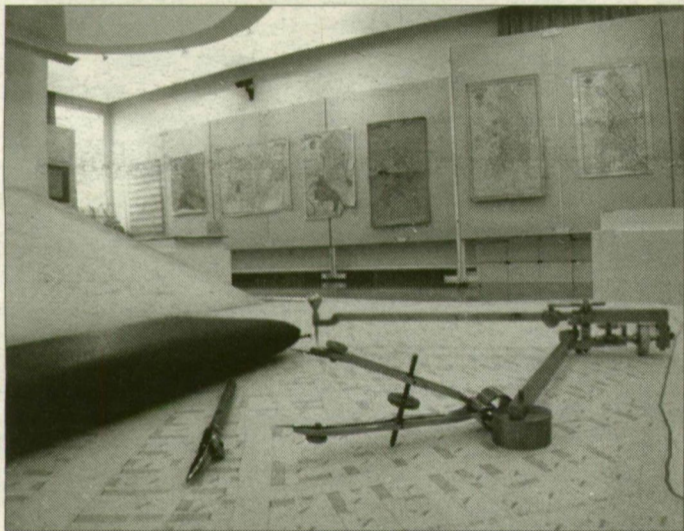
A galériabeli válogatás alkalmat adhat arra, hogy ki-ki megkeresse a korabeli térképlapokon a saját lakóhelyét. S az biztos, még az igazi lokálpatrióták is új ismereteket szerezhetnek így a környezetük múltjáról. Az egyik dokumentumon például még az olvasható, hogy a napjainkban is Felsőrétnek emlegetett városrészt régen így ír-

ták: Felső Rét. De ott van a dokumentumok között Schéner György első körrajzolatú megyetérképe is 1831-ből, amelyen a címert a kor szokásainak megfelelően díszítette.

A térképek vészszakasának nevezi Rózsa Gábor az 1950-es évek elejét, amikor „a finom rajztollakat felváltották a csőtollak, a szépírás elfelejtődött, és bevezették a betűsablonokat.” Akkoriban titkosnak minősítették a földterületekről készült „tűkröt”, és „csak szolgálati használatra korlátozták” az adatokat. A mérnök-muzeológus reményei szerint napjaink kartográfiája talán ismét eleget tehet az esztétikai elvárásoknak is, a műszaki tartalom mellett. Vallja ezt még akkor is, ha a térképek mostanra reklámhordozókká is váltak.

A város térképészeti anyagának csak a kiállításon felsorakoztatott töredéke láttán az ember első gondolata az: követni kellene a Károlyiak példáját, hogy a gazdag gyűjtemény fennmaradjon az utókorra. Azt már Rózsa Gáborral együtt kérdezi ezen sorok írója: mi lenne, ha a levéltár, a múzeum és a könyvtár közös regionális térképtárat hozna létre a volt vármegyeházán? Ehhez persze az kell, hogy nyertesként kerüljön ki végre a ki tudja már hányadszor benyújtott pályázat, a teljesen lepusztult épület felújítására. (A kiállítást február 2-áig tekinthetik meg az érdeklődők a művelődési központ fotéri galériájában.)

B. I.

Sok mindenről árulkodnak a korabeli térképek.

Fotó: Tésik Attila

Tóth Sándor özvegyének órája naponta egyszer pontos időt mutat

Legutóbb nem jött meghívó

Ez a történet arról szól, hogyan kopnak el a legnagyobb dolgok, miként feledkeznek meg az emberek – saját rengeteg ügyük-bajuk mellett – az életüket fölládozókról. Például Tóth Sándor hódmezővásárhelyi tehertaxisról, a romániai forradalom egyetlen magyarországi áldozatáról, akit tizenkét évvel ezelőtt, máig tisztázatlan körülmények között lóttek agyon Aradon a szekusok, miközben segélyszállítást vitt. Özvegét, Nóra asszonyt, idáig minden karácsony előtt meginvitálta az aradi városvezetés, elhunyt férje ottani kopjafáját megkoszorítani. A nemrégien múlt karácsonykor azonban már nem jött meghívó.

„Nyolcvankilenc december 22-én történt a tragédia”, emlékszik vissza özvegy Tóth Sándorné. (Nem ő kereste a nyilvánosságot: mi kérdeztük meg, miként tudtak újra rendes kerékvágásba kerülni, miként telnek a család napjai azóta, hogy életükbe beleavatkozott a történelem.) Akkor tört ki Temesváron a forradalom, ami aztán gyorsan terjedt, és a Ceausescu-diktatúra megdöntéséhez vezetett. A vásárhelyi pártok is gyűjtést szerveztek a forradalmárok megsegítésére, sofőröket, kocsikat keresve az összegyűjtött élelmiszer, ruhanemű célba juttatásához. Többen vállalkoztak, így Tóth Sándor tehertaxis, saját kocsijával. Este tízre pakolták meg az autót, s indultak Temesvárra. Aradig jutottak. Mint Nóra asszony mondja, máig nem tudni, pontosan miként történt a tragédia. „A személykocsinak a kórházudvarra kellett bevinniük szállítást. Sanyi, a teherautóval, maradt, aztán beült még a kocsiba valaki, és mondta: a várba kell eljuttatni, ami az autón van. Nem jutottak el a várig, a híd lábánál kilótték a kocsit, itt vesztette el az életét a férjem. A szélvédőn ment át a golyó. Kiklőttek? Nem tudni, nyilván a szekusok. Pedig vöröskereszttel is el volt látva az autó...” – emlékszik vissza özvegy Tóth Sándorné a tizenkét évvel ezelőtt történetekre.

Másnap reggel jutott el hozzá a hír, és 29-ére tudták a holttestet hazaszállítani Aradról. Január 3-án volt a temetés, a vásárhelyi katolikus temetőben. „Nagyon sokan megjelentek, saját autójával vit-

Az özvegy egyedül nevelte föl két gyermekét.

Fotó: Tésik Attila

tük ki a temetőbe. Negyvennégy éves volt...”, mondja az özvegy.

Az élet azonban nem állt meg, Tóth Sándorné – aki eddig kötődésben dolgozott – özvegyi jogon átvette férje vállalkozását. Az alkalmazásában álló sofőr aztán más munka után nézett, s jött egy újabb. „Volt egy állandó fuvarozási lehetőségünk, ez biztosnak vélt jövedelmet nyújtott. Aztán a sofőr saját kocsit vett, és elvitte ezt a munkát”, mondja Nóra asszony tárgyilagosan, egyetlen szempillantással sem kommentálva: őt, a kétgyermekes özvegyasszonyt megfosztották kenyerétől. Más fuvarozási lehetőség nemigen adódott, akkoriban a cégek már többnyire saját autóval szállították a szállíthatókat. Befizetendő annál több akadt, így Nóra asszony abbahagyta a teherfuvarozást. Ez történt négy éve.

Azóta cipőgyárban dolgozik, minimálbérért. Vele egy háztartásban él, kisebbik fia után árvaellátást kap, özvegyi nyugdíjat, a férj halála óta velük élő édesanyja kis nyugdíja szintén a közös kasszába

kerül. „Ha nem is bőven, de megvagyunk”, így az özvegy. Azt is föl sorolja (nem magától, nekünk kell ismételtlen rákérdezni), hogy a támogatók miként fogták el lassanként. Az első időkben még kapott a család segélyeket például a Nemzetközi Vöröskeresztől, a Rotary Klubtól, nagyon sok magánsegélytől, lakossági gyűjtést is szerveztek részükre. Halottak napjára a taxisok sokáig hoztak koszorút, aztán ez elmaradt. A vásárhelyi polgármesteri hivatal utcát nevezett el Tóth Sándorról, az aradi szintén. Kopjafa is őrzi a forradalom egyetlen magyarországi áldozatának emlékét, az aradi Marosparton. Invitálták is Aradra, koszorúzni, karácsony előtt minden évben Nóra asszonyt és a vásárhelyi városi vezetőket, a polgármestert hivatalnak címezve a levelet – ám a mostani karácsony előtt már nem jutott el a családhoz meghívó. „Nem tudom, küldtek-e az aradiak, vagy nem...”, tündök az özvegy. Gyermekei azóta felnőttek, Krisztián családot alapított – „van már egy kisunokám is”, ragyog föl

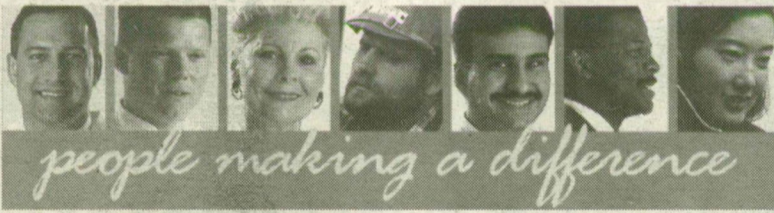
Tóth Sándorné tekintete –, kisebbik fia, Zsolt, idén érettségizik a Bethlen Gábor Református Gimnáziumban. Jószerével csak osztálytársai tudnak arról: apja milyen körülmények közt vesztette életét.

De vannak kivételek. Az akkori KIOSZ Személy- és Teherfuvarozók Országos Szakmai Tagozata alapítványt hozott létre, a Tóth Sándor Magánfuvarozói Alapítványt, s az összegyűlt pénzt évről évre eljuttatja az özvegyhez az utódszervezet. „Nagyon jól jön az a kis pénz. Köszönjük mindenkinek, akit illet, hogy nem feledkezett meg rólunk” – mondja Nóra asszony, megemlítve: Budapest, az Országos Széchényi Könyvtár aranykönyvében is szerepel elhunyt férje neve. És főlhívja figyelmüket egy dupla órára, amit még Aradról kapott, az egyik óraszerkezet jár, a másik áll. Mutatói hajnali 2-re állítva, akkor történt a tragédia. Tóth Sándornéknál ez az óra minden hajnali kettőkor a pontos időt mutatja.

FARKAS CSABA

NCH CORPORATION

YOU CAN RELY ON CERTIFIED

people making a difference

Az NCH, egy 1919-ben alapított, a speciális karbantartási anyagok gyártása terén piacvezető multinacionális nagyvállalat, amely a világ 70 országában rendelkezik képviselővel. Az általa kifejlesztett termékeket saját értékesítési csatornáin juttatja el a végfelhasználókhoz.

Állandó és stabil növekedését munkatársai folyamatos továbbképzése, állandó motiválása, termékeinek, szolgáltatásainak minősége biztosítja. Magyarországi leányvállalata az NCH-Hungary Kft., mely szintén rendelkezik hazai gyártási kapacitással, 11. éve tevékenykedik a magyar piacon, jelenleg 5 divízióból áll.

Dinamikusan fejlődő csapatunkba most Csongrád megye területére keresünk területi képviselőt, higiéniai és ipari karbantartó anyagok (Certified divízió) forgalmazására.

• TERÜLETI KÉPVISELŐ

Elvárásaink:

- legalább középfokú végzettség,
- vállalkozói igazolvány,
- nagy munkabírás, kitartás,
- jó kommunikációs és tárgyalókészség,
- megnyerő külső,
- személygépkocsi és érvényes vezetői engedély. Az angolnyelv-tudás előny.

Amit ígérünk:

- teljesítményarányos javadalmazás,
- magas színvonalú, folyamatos tréningek,
- egy multinacionális cég biztos pénzügyi háttere.

A fényképes önéletrajzokat e-mailen, faxon és levélben is el lehet juttatni hozzánk, 2002. január 25-ig, Ravasz Kinga nevére. Telefonos jelentkezésüket január 21-ig (munkanapokon 9.00 és 15.00 óra között) várjuk a 06-1/456-2106-os telefonszámon.

E-mail: kravasz@nch.com

Fax: 06-1/216-4088

Postacím: NCH-Hungary Kft., 1476 Bp., Pf. 296. A borítékra írják rá: „Csongrád megyei területi képviselői állás”.

Website: www.groupnch.com

011570256

Kisebbség: a szegedi kilencek

Magyarországon a főváros után Szegeden működik a legtöbb kisebbségi önkormányzat: a kilenc bejegyzett nemzetiségi testület közül hat, a görögöké, a németeké, a szlovákoké, a lengyeleké, az örményeké és az ukránoké hozta létre a Szegedi Nemzetiségi Önkormányzatok Társulása Nemzetiségek Házát. A házhoz kívül függetlenül működik a választott szerb, román és cigány kisebbségi plénum, melyek jó kapcsolatban vannak a társulással, a szerbek rendszeresen népszerű táncházakat is rendeznek ott. – A Szegeden élő egyik legkisebb nemzetiség, a görög is a nagy sikerű táncházairól ismert – fogalmazott Gajda Ferenc intézményvezető. Elmondása szerint a nemzetiségek között a németek és a szlovákok élnek a legtöbbben Szegeden, a létszámukról megközelítő adatokat sem tudott adni. Csak az idei népszámlálás eredményeinek birtokában tudhatunk majd biztosan a városban élő kisebbségekről. Érdeklődésként említette, hogy közel félszáz Szegeden élő vietnámi, valamivel kevesebb arab, és a két éve alakult Latin-Amerikai Egyesület tagjai is rendszeresen felkeresik a házat, bekapcsolódnak a nemzetiségek kulturális életébe.

Az Osztrovszky utcában találha-

tó nemzetiségi házban februárban indulnak a nagy népszerűségnek örvendő görög, német, szlovák, lengyel és örmény nyelvtanfolyamok, melyek nyitottak, bárki bekapcsolódhat az oktatásba. Az ukrán kisebbség – mivel a többiekhez képest lényegesen később érkezett Szegedre – a magyar nyelvet tanulja az órákon. Az intézményvezető tájékoztatása szerint a szegediek körében nőtt a programok presztízse, a látogatottságból lemérhető, hogy egyre inkább érdeklődnek a más népek kultúrája iránt. Nagyon népszerűek a különféle előadás-sorozatok és kiállítások. A február a bálók szezonja: 2-án a szlovákok, 9-én a nemzetiségek együtt, 23-án pedig a svábok várják táncmulatságra az érdeklődőket. A házban márciustól beindítják az ingyenesen látogatható filmklubot, ahol nemzetiségekhez kötődő alkotásokat vetítenek majd. A további tervekkel kapcsolatban Gajda Ferenc egy Szegeden megalakuló nemzetiségi regionális központra vonatkozó elképzeléseket említett. Február második felében a két szomszédos megye kisebbségi önkormányzati képviselőinek rendeznek konferenciát, ahol Szeged regionális vezető szerepét szeretnék megerősíteni.

L. G.